

„LABUŤ“

Bulletin občianskeho združenia „LABUŤ“

„Nikto z nás nie je natoľko múdry, že by z času na čas nepotreboval poradiť.“

Miroslav Schlesinger

(slovenský spisovateľ a odborník v oblasti prevencie kriminality)

Milí čitatelia,

rada by som na úvod povedala pár slov o Občianskom združení „LABUŤ“, ktoré vzniklo v januári tohto roka. So samotnou predstavou založiť takúto organizáciu prišla Viera Predanociová z Malého Zálužia. S týmto nápadom oslovila Zuzanu Plesníkovú, Máriu Krištofovú a mňa - my sme sa to rozhodli skúsiť. Sme mladé dievčatá, máme chuť pracovať aj tvoriť.

Keď počúvam spomienky väčšinou mojej babky a mamy, tak si uvedomujem, že sa dnes žije úplne inak a že za relatívne krátky čas prišlo k veľkým zmenám - technickým, spoločenským, politickým... A aj život v našej dedine sa veľmi zmenil.

Mám rada, keď spomínajú na minulé časy a myslím si, že stojí za to, zachytiť niečo „zo starých čias“. Počas toho, ako sme pracovali na príprave založenia združenia sme sa často rozprávali a zistila som, že nielen ja rada počúvam tých svojich doma, ale aj moje kamarátky. A tak nebolo vôbec ťažké dohodnúť sa na tom, čo bude hlavným cieľom združenia.

Výsledky našej práce nie sú určené iba pre nás, ale majú potešiť, inšpirovať a priniesť niečo pekné ľuďom naokolo. Naším cieľom je ukázať, že sa dajú robiť užitočné veci, keď sa ľudia stretávajú, držia spolu a majú spoločný cieľ a vôľu.

Vzniku predchádzalo vypracovávanie rôznych dokumentov ako sú stanovы združenia, organizačný alebo rokovací poriadok. Bolo to dosť pracné, ale robili sme to s radosťou. Potom nasledoval ďalší krok, a to zaslanie stanov na Ministerstvo vnútra SR a čakať na výsledok. O nejaký čas prišla pozitívna odpoveď a už sme mohli začať pracovať.

Nezostali sme samé, myšlienka sa páčila aj ďalším a tak sa naša skupinka rozrástla o Zuzanu Kolenčíkovú, Zuzanu Zábraznú, Katarínu Krištofovú, Borisa Zábrazného, Andreja Žitnaya a všetkých našich ostatných členov.

Dlho sme rozmýšľali nad názvom združenia, nakoniec sme sa ho rozhodli nazvať OZ „LABUŤ“, pretože rybník je neoddeliteľnou súčasťou našej obce už niekoľko desaťročí a práve tam žijú labute, ktoré sú symbolom lásky, vernosti a čistoty.

Občianske združenie oficiálne vzniklo dňa 26.1.2013, kedy sa konala Ustanovujúca schôdza OZ „LABUŤ“. Zúčastnilo sa jej 21 občanov a prítomní boli aj zástupcovia z OZ Mikroregión RADOŠINKA. V súčasnosti má Občianske združenie „LABUŤ“ 22 riadnych členov a jedného čestného člena. Členstvo v združení je otvorené a radi uvítame nových členov.

Kontakt:

Internetová stránka: www.ozlabut.webnode.sk

Email: ozlabut@gmail.com

Profilová stránka na sociálnej sieti Facebook

Mahuliena Sochorová
predsedníčka OZ „LABUŤ“

Práca je mojou záľubou

V našom prvom čísle bulletinu sme pripravili rozhovor s najstarším členom združenia, pánom Jánom Líškom, ktorý nedávno oslávil 90. narodeniny. K jeho okrúhlemu jubileu mu želáme veľa zdravia, šťastia a elánu do ďalšieho života.

1. Prečo ste sa rozhodli stať sa členom združenia?

Teraz v tomto veku, keď už nemám nič na starosti, len domácnosť, chcem vedieť čo sa tu deje. Človeka to ťahá, skôr na to nebolo toľko času, vždy bolo dosť práce.

2. Boli ste aj v minulosti členom nejakej organizácie?

Čo si pamätám, keď som bol mladý, bol som v organizácii Evanjelickej mládeže. Neskôr v dospelosti som bol členom dvoch miestnych organizácií Slovenského zväzu záhradkárov a Slovenského zväzu drobnochovateľov. Dnes som členom Jednoty dôchodcov Malé Zálužie a nášho občianskeho združenia „LABUŤ“.

3. Aké bolo Vaše detstvo?

Narodil som sa v našej obci, potom sme odišli do Sasinkova – časť Verešajda, bývali sme na majeri. Potom sme sa zase vrátili späť do našej obce. Otec pracoval v Sasinkove ako obuvník a bol tiež vojenským invalidom. Bolo to ťažké, mama mi zomrela, keď som mal dva roky. Otec sa druhýkrát oženil, bolo nás spolu osem detí. Tak som sa musel starať o šiestich mladších súrodencov. Najstarší brat, ten robil s koňmi. Mladšia sestra nám zase varila, keď druhá mama zomrela. A aj mladší brat veľmi rád piekol koláče.

V škole som sa učil dobre. Učil ma najskôr Ernest Šaško a potom Elena Líšková – Trnkócyová. Chodil som do školy, tam kde je dnes obchod. Niekedy som aj ja učieval mladších spolužiakov v škole. Ďalej som nešiel študovať, lebo peňazí nebolo a nemal kto robiť. Už v pätnástich rokoch som robil v Hlohovci, vyrábali sme škridlu. Všetky peniaze som nosieval domov.

Cez druhú svetovú vojnu sme bývali v Sasinkove, ja som sa jej nezúčastnil, ale pamätám si, že sme schovávali Židov. Na majeri sme vykopali bunker a tam sme ich skrývali. Bolo to aj tak, že na deň- dva odišli a potom sa vrátili. Boli traja, mali tak do 40 rokov. Vtedy nikto nikoho neudával. Skončila sa vojna a odišli potom preč.

Ako chlapec som robieval rôzne veci. Keď som mal 14 rokov, pomáhal som pri žatve. Ujco kosiť a ja som odoberal. Musela byť rovná hrstka, to bol na to taký drevený krutel¹ a ja kým som na to prišiel, som na tú kopu stúpil a zrno sa vymlelo. Tak som za to dostal po prstoch. Ako chlapci sme tiež zbieravali klásky po žatve.

Doma som chodieval pásť husi alebo kravy. Pásol som aj iným a vždy sme niečo za to dostali. Kravy sme pásli na lúkach a na jeseň sme popri pasení piekli kukuricu. Lúky boli tam, kde je teraz rybník a aj za humnami – Pažiť. Boli sme partia - chlapci aj dievčatá, hrávali sme tam futbal s handrovou loptou a potom sme sa poskladali a kúpili si obyčajnú loptu. Ďalej sme sa hrali tak, že sme spravili jamku a šúľali sme guľôčky na ulici, vtedy bývali prašné ulice. Hneď na jar sme začínali, ako sa oteplilo. Behali sme bosí. Cez zimu sme nosili dreváky. Keď bol ľad, tak sme dali na dreváky drôty, zobrali palicu a tam zatĺkli pevnejší klinec. Aj sme sa sánkovali na Podbreží pri Karačke a guľali sa po snehu. Za našich čias ako chlapčiská sme sa stretávali navečer pri zvonici, bol to taký veselší a priateľskejší život. Každý rok sa tiež chodilo do Kapiniec na hody.

¹drevený kolík, ktorý sa používal pri viazaní snopov

Boli tam kolotoče a medovníkari. Kolotoče bývali aj u nás dole pri cintoríne. Chodili sme aj točiť kolotoč. Aj štyri alebo päť chlapcov ho točilo. Keď sme päťkrát potočili, tak sme sa mohli odviezť raz zadarmo.

4. Chodili ste aj na zábavy v obci? Kde bývali?

Zábavy bývali u Poláčika v krčme a vo dvore. Pri zvonici bývala aj zábava s harmonikou. Vtedy to niečo stálo, keď bola väčšia zábava. To bolo len na sviatky. Na zábavy sme chodili aj modernejšie oblečení. Chodieval som sem aj s kamarátmi pešo zo Sasinkova.

5. Skoro celý život ste prežili v našej obci. Ako si na to spomínate?

Keď som sa oženil, bývali sme najskôr v Nitre, ale po nejakom čase sme sa presťahovali sem. Postavili sme si dom a žijeme tu doteraz. Pracovali sme aj na prídeloch t. j. družstvo prideľovalo svojim členom pôdu, ktorú obrábali. Bola to ťažká práca. Pretrhávali sme burgyňu, okopávali cibuľu – štipľovku. Tí, ktorí nemali role, tak tí nemali toľko roboty. Boli sme chudobnejší, ale veselší, spomínam si, že sme jedávali chlieb namočený vo vode a posypaný cukrom.

Každú sobotu, keď bolo prašno, sme zametali ulice. To muselo byť. Ženy na dvore upratovali, okná umývali, keď niekde nemohli alebo nevládali, tak sa pomohlo. Každý choval husi, po nich sa umývalo po dvore. Vtedy bývala plná dedina husí. Okolo cesty boli jarky, ktoré si každý pred vlastným domom kosil a upravoval. Až neskôr sa vybetónovali. Na jar sme sa tiež starali o pekný vzhľad obce a v obci bývali počas roka brigády, väčšinou v sobotu. Ľudia na ne chodili dobrovoľne a robili zadarmo. Ja som chodil pomáhať pri stavbe domu smútku. Dokonca som pomáhal aj s inými z našej obce pri prestavbe evanjelického kostola v Nových Sadoch.

Doma sme chovali sliepky, kačice, králiky. Aj lekvár sme varievali, 2-3 metre sliviek. Pestovali sme aj zeleninu a ovocie, v tom čase sa to vykupovalo a dalo sa speňažiť. Pani Anna Mesárošová mala doma zriadenú výkupňu zeleniny a ovocia a vykupovala to od občanov. Neboli problémy, kam čo dať.

V rámci kultúry ešte viem, že sa tu premietali aj filmy, ale veľa som z nich nestíhal.

6. Čomu ste sa počas života venovali?

Počas svojho života som veľa pracoval. Najskôr som si v Bratislave spravil semenársky kurz, na ktorom som sa naučil pestovať kvety a iné rastliny. Tu som pracoval dva roky v obchode s kvetinami a semenami. Potom som odišiel pracovať do Nitry. Spravil som si obchodnícky kurz a potom som robil v obchode, v potravinách ako predavač a neskôr som sa stal vedúcim skladu s potravinami a liehovinami. V roku 1954 som odišiel z tejto práce. Potom som robil v obchode – Nitrazdroji a tu som bol tiež vedúci skladu. Robilo tam ešte 7 pracovníkov. Pracoval som tu až do odchodu do dôchodku. V práci bolo dobre, aj kolegovia boli fajn. Každú prácu som robil naplno, rád som robil aj nadčasy.

7. Čomu sa venujete dnes, keď ste na dôchodku? Aké sú Vaše záľuby?

Aj ako dôchodca stále robím v záhrade, venujem sa pestovaniu ovocia a hrozna. Chodievam aj na trhovisko, lebo som zvedavý čo a ako to tam beží. Baví ma život, keď vstávam, rozmyšľam nad tým, čomu sa budem venovať cez deň. Stále som aktívny. A keď ma niečo bolí, tak na to nemyslím. Ja sa cítim najlepšie len vonku. Či je zima, alebo teplo.

Za rozhovor ďakuje Mahuliena Sochorová.

Aj malá obec má svoje dejiny

Dejiny nie sú to, čo je napísané. Keď som túto vetu čítala po prvý raz, tak som si pomyslela, čo je to za hlúposť. Ale keď sa mi to trochu rozležalo v hlave, pochopila som, že niečo na tom bude. Zapísané sú významné udalosti a dátumy v histórii ľudstva, krajín, miest a obcí. Písali ich kronikári, historici a zapísali to čo bolo z uhla ich pohľadu alebo podľa názoru ich mecenášov, to dôležité. Popis udalostí je často ovplyvnený politicko-spoločenským názorom autora, alebo jeho mecenáša. Často boli záznamy robené s časovým odstupom....

Sú zaznamenané fakty a dátumy. Ale aby boli dejiny dejinami, na to sú potrební ľudia. A nielen tí, čo tie dejiny „tvorili“, čo robili rôzne rozhodnutia, ale aj tí, čo ich potom vykonávali, čo v daných okolnostiach a súvislostiach žili, pracovali, snívali, smiali sa, či plakali, vychovávali deti, obrábali záhradky....

Keby sa bralo ako dejiny to, čo je napísané, tak napríklad naša obec by vlastne ani nebola. V rokoch 1999 - 2000 pri príležitosti pripravovanej stretávky rodákov, sme chystali knihu o histórii Malého Zálužia, alebo Ujlačku. Bola som vtedy nezamestnaná a mala som čas trochu sa tomu venovať, a tak som navštívila archívy v Nitre a Bratislave. Bola som aj v Univerzitnej knižnici, ktorá má (alebo v minulosti mala) právo získavať výtlačok z každej publikácie, ktorá vychádza na území Slovenska. Chcela som vedieť, aké informácie sa v týchto inštitúciách o našej dedinke nachádzajú. Čosi som našla, ale žalostne málo. Je to logické. Dedina bola poddanská, nie je tu, ani nebola žiadna významná budova, ani žiadna udalosť celoštátneho či oblastného významu sa tu neudiala. A predsa je to územie s dobrými klimatickými podmienkami, vodou a úrodnou pôdou, ktoré bolo osídlené niekoľko tisícročí. Minimálne od mladšej doby kamennej. Potom, v roku 2005, som sa rozhodla kandidovať na úrad starostu obce, voľby som vyhrala a nastúpila do úradu. V období môjho „úradovania“ bolo viac ráz potrebné ísť do „archívu“ a nazrieť do kroník, či uložených písomností. Zakladali sme internetovú stránku, bolo treba napísať niečo z histórie. Robili sme Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja – tiež bolo treba čo – to z histórie vyhľadať a prečítať. Okresná organizácia ZMOS-u, ktorej sme členmi, aj ZMOS Jaslovské Bohunice, ktorého členom sme vtedy boli, vydávali publikácie pri svojich výročiach – tiež pýtali rôzne informácie o obci.

Tak som sa chtiac – nechtiac hrabala v „starých papieroch“. A postupom času som si začala robiť obraz o našej obci v minulosti. Išlo, pravda, väčšinou o 20. storočie a postupne som zisťovala kopu zaujímavých informácií o živote obce a jej občanov. Hovorí sa, že národ (obec, mesto), ktoré nepoznajú svoju minulosť, nemajú ani budúcnosť. Myslím, že je to pravdivé. To miesto, odkiaľ človek vyšiel „do sveta“, zanechá v ňom svoju pečať, či si to prizná alebo nie. Časom zaujímavostí pribúdalo a ja som si postupne začala robiť poznámky a výpisky. Neskôr som prizvala na spoluprácu aj Zuzanu Plesníkovú a Mahulienu Sochorovú. Vznikol celkom pekný materiál o histórii našej obce a tu je stručný prehľad udalostí:

Počet obyvateľov – v priebehu rokov sa menil. Rok 1900 to bolo 321 duší, 1938 už 475, v r. 1970 bolo 470 ľudí, v roku 1981 pokles na 387 a v roku 2000 pokles na 290. Posledné sčítanie ľudu v r. 2011 – 269 obyvateľov.

Jednotné roľnícke družstvo (JRD) - bolo založené v roku 1952. O tom, že bolo úspešné, svedčí aj fakt, že v roku 1964 družstvo získalo vyznamenanie - Čestný štít Ministerstva poľnohospodárstva. Predsedom družstva bol Štefan Proksa. V roku 1972 bolo zlúčené s družstvami

okolitých dedín a vzniklo JRD 9. mája so sídlom v Nových Sadoch. V 70. a 80. rokoch fungovala pri JRD aj pridružená výroba, kde ženy opracúvali rôzne súčiastky na vodovodné batérie.

Včelárstvo má v obci dlhú tradíciu - základy včelárstva položil učiteľ Ernest Šaško, ktorý presviedčal ľudí o význame chovu včiel (opeľovanie ovocných stromov). Sám choval 20 včelích rodín. Napríklad v roku 1972 bolo v obci 19 včelárov a mali spolu 142 včelstiev.

Rybník bol vybudovaný v rokoch 1962 – 1966 v rámci regulácie potoka Radošinka. Má rozlohu 22 ha a vzniklo tu rybničné hospodárstvo so šiestimi sádkami – nádržami pre liahnutie rýb. Chovajú sa tu kvalitné druhy rýb a po jeho hladine plávajú labute. Na našej vodnej nádrži sa udomácnilo množstvo vzácného vodného vtáctva.

Akcie „Z“, čiže zveľaďovanie obce občianskou svojpomocou, tvorili významnú súčasť života obce. Takto si občania vybudovali Kultúrny dom (KD). Stavba trvala niečo vyše roka (1959 – 1960) a na prácach sa zúčastnilo veľa občanov obce a pomohlo tiež miestne JRD. Najväčšiu zásluhu na tom, aby sa stavba mohla vôbec realizovať, mal pán Michal Rizek. Súčasný KD stojí na mieste starého, ktorý tiež postavili svojpomocne sami občania v roku 1934.

Svojpomocne - brigádnicke v akcii „Z“ bol vybudovaný aj dolný cintorín a dom smútku (1973 – 1975). Ďalšou stavbou, ktorú postavili občania svojpomocne, je budova dnešného Flamenca (1954-1955). Pôvodne slúžila ako obchod a pohostinstvo. V rámci akcií „Z“ sa zabezpečovala údržba verejných priestorov, obecného smetiska a obecných budov. Bolo samozrejmosťou, že pred svojím domom si každý občan čistil a udržiaval priekopy a verejnú komunikáciu.

Komisie, ktoré pôsobili pri MNV:

Komisia verejného poriadku, Poľnohospodárska komisia, Sociálno-zdravotná komisia, Komisia pre služby a obchod, Stavebná komisia, Finančno-rozpočtová komisia, Školská a kultúrna komisia a Komisia CO - Jednotného systému brannej výchovy obyvateľstva. Schádzali sa tak často, ako bolo treba a riešili sťažnosti občanov, či iné problematické záležitosti, ktoré sa v priebehu roka vyskytli v obci.

Prvá **škola** bola otvorená v roku 1905 a prvým učiteľom bol Ernest Šaško. S rôznymi peripetiami pretrvala do roku 1978 a poslednou učiteľkou a aj riaditeľkou v nej bola Alžbeta Proková. V škole sa organizoval pravidelne zber odpadových surovín (starý papier, starý textil, železný šrot), ktoré sa odovzdávali do Zberných surovín a škola tak získala finančné prostriedky. V rokoch 1967 - 1979 bola v obci zriadená aj materská škola. Bola podnikovou škôlkou miestneho JRD.

Budovanie obce: technický pokrok, typický pre 20. storočie, sa samozrejme prejavoval na rozvoji obce a postupne sa zavádzalo:

- vlakové spojenie od roku 1909
- elektrifikácia obce – 1942
- verejné osvetlenie – 40. roky
- telefonické spojenie – 1947
- miestny rozhlas - 1965 (dovtedy chodil po dedine bubeník, či bubeníčka a čítali miestne správy a oznamy)
- autobusová doprava od 1968
- plynofikácia –prebiehala v rokoch 1993 – 1995 a celková dĺžka je 4260 m
- obecný vodovod s celkovou dĺžkou 4446 m bol vybudovaný v roku 1998, predtým bolo v obci 5 obecných studní a studňa bola aj vo dvore každého domu.

Služby: V obci nebolo možné mať všetky služby, MNV to riešil prostredníctvom podniku Kovoplast PMP Nitra, ktorý zabezpečoval opravy elektrických spotrebičov a náradia. MNV poskytol zbernú miestnosť a zodpovedného pracovníka na manipuláciu spojenú so zberaním pokazených a vydávaním opravených spotrebičov.

Kúrenie - V období, o ktorom hovoríme, sa kúrilo v sporákoch a kachliach drevom a uhlím. Bolo potrebné zabezpečiť dostatočné množstvo paliva pre všetky domácnosti. Uhlie sa dovážalo vlakom do obce. Zložené bolo pri železničnej trati na mieste dnešného viacúčelového ihriska a predávalo sa len do vriec.

Sporiteľňa - V obci fungovala od roku 1948 aj pobočka Štátnej sporiteľne v Nitre. Nachádzala sa v budove kultúrneho domu, otvorené bolo každú nedeľu poobede.

Spoločenská činnosť občanov bola celkom aktívna a pôsobilo tu viacero spoločenských organizácií.

1. **Československý červený kríž (ČSČK)** – zabezpečoval prednášky tematicky zamerané na zdravotníctvo.
2. **Dobrovoľný hasičský zbor** – bol v obci už v medzivojnovom období a po vojne bol obnovený. Mal na starosti napr. prehliadky komínov (keďže sa vtedy kúrilo pevným palivom). V čase žatvy – v júli a auguste – fungovali protipožiarne hliadky na poliach. Boli dvojčlenné a na obchôdzku chodili v noci. Dávali pozor, aby nevznikol požiar.
3. **Zväz československo-sovietskeho priateľstva (ZČSSP)** - organizoval pre občanov prednášky, besedy a populárno-náučné filmové predstavenia o živote a práci sovietskych ľudí.
4. **Socialistický zväz mládeže (SZM)** - organizoval vzdelávacie podujatia a zábavy a jeho členovia sa tiež zúčastňovali aktívne brigád organizovaných inými spoločenskými organizáciami.
5. Miestna organizácia **Zväzarm** - pravidelne školila brancov (mladých mužov, ktorí mali nastúpiť základnú vojenskú službu), ale i všetkých občanov po stránke brannej pripravenosti.
6. **Zbor pre občianske záležitosti (ZPOZ)** - pripravoval akcie ako uvítanie detí do života, občianske rozlúčky pri pohreboch, životné jubileá občanov, relácie do miestneho rozhlasu.
7. **Slovenský zväz žien (SZŽ)** – pripravoval pre ženy kurzy: varenia, šitia, studených mís a pečenia zákuskov, viazania makramé, prednášky na rôzne témy, napr. „Za zdravie a krásu ženy“, „Malá rodinná škola“ a rôzne výstavy.

Všetky hore uvedené organizácie patrili pod **Osvetovú besedu (OB)** a striedali sa tiež pri organizovaní tanečných zábav, ktoré mali dobrý ohlas a chodili na ne ľudia zo širokého okolia.

K ďalším aktivitám v rámci OB patrilo **premietanie filmov**. Z požičovne filmov v Nitre bolo možné zapožičať filmy pre deti aj dospelých a každý týždeň sa v sále KD premietali filmy. Robili to dobrovoľníci z radov občanov.

Dobrá činnosť vykazovala aj **Miestna ľudová knižnica**. Prvé záznamy v prírastkovej knihe knižnice sú z konca 50-tych rokov a prvou knihovníčkou bola pani učiteľka Anna Mosná. Okrem požičiavania kníh sa konali aj besedy so spisovateľmi a výstavy kníh. V minulosti mala knižnica veľa čitateľov, detí, aj dospelých. Televízia vysiela oveľa menej, počítače neboli, tak ľudia čítali.

V rámci činnosti MNV a spoločenských organizácií sa organizovali rôzne **zájazdy** na poľnohospodárske, kvetinárske, chovateľské a ovocinárske výstavy, viackrát do roka do Krajového divadla v Nitre a do divadiel v Bratislave.

Nesmieme zabudnúť ani na **stretávky rodákov** v obci, ktoré sa konali v rokoch 1974, 1979 a 2000. Boli veľmi úspešné, stretli sa tam ľudia pochádzajúci z dediny a porozprávali sa, spomínali. Pri príležitosti poslednej stretávky v roku 2000 bola zriadená pamätná izba. Sú tam predmety, ktoré darovali alebo zapožičali občania obce.

V neposlednom rade treba spomenúť aj ďalšie dve organizácie pôsobiace v dedine a to **Slovenský zväz drobnochovateľov (SZD)** a **Slovenský zväz záhradkárov (SZZ)**. Hlavné drobnochovatelia boli veľmi aktívni a aj úspešní, zúčastňovali sa okresných, aj celoštátnych výstav a získavali aj mnohé ocenenia. V roku 1978 dokonca sami zorganizovali propagačnú výstavu hydiny v rámci výstavy Agrokomplex v Nitre.

Záhradkári pestovali zeleninu, ovocie, kvetinové semená, usporadúvali odborné prednášky a zúčastňovali sa výstav. Pre svoju činnosť skultúrili a potom využívali neobrábanú pôdu a založili záhradkársku osadu. V obci sa nachádzala aj **výkupňa ovocia a zeleniny** v miestnosti bývalej ZDŠ. Teraz je tam obchod. Vykupovali sa lúpané i nelúpané orechy, uhorky a iné druhy ovocia a zeleniny.

Toto je naozaj len veľmi stručný prehľad udalostí a jednotlivým témam by sme sa chceli podrobnejšie venovať v ďalších číslach bulletinu.

Ako je vidieť, v našej obci boli aktívni občania, stále sa niečo dialo a veľa sa aj vybudovalo. Toto všetko nás priviedlo k myšlienke založiť občianske združenie, ktorého hlavným, ale nie jediným cieľom, je zachovať niečo z histórie obce, pripomenúť jej tradície. Ukázať mladým, aj budúcim generáciám, že aj v malej dedinke, kde zdanlivo nič nie je, žijú ľudia, ktorým na ich obci záleží a sú ochotní pre ňu niečo urobiť. A za to im všetkým ďakujeme.

Viera Predanocytová, Zuzana Plesníková

Z našej činnosti

Občianske združenie LABUŤ v prvom roku svojej existencie konalo v súlade so svojimi cieľmi deklarovanými v stanovách. Máme za sebou už niekoľko podujatí a chceme sa touto cestou poďakovať za finančnú pomoc všetkým sponzorom, firme Bramac a Nitrianskej komunitnej nadácii. S ich pomocou sme mohli zorganizovať naše podujatia. Obzvlášť srdečne ďakujeme za spoluprácu pri akciách Miestnej organizácií Jednoty dôchodcov a jej predsedníčke pani Elene Líškovej, obecnému úradu, OZ Mikroregiónu Radošinka a všetkým dobrovoľníkom z obce. V prvom rade je to pripomínanie si tradícií a zvykov z minulosti a v tomto duchu sa usporiadali dve podujatia. Prvé súviselo s **Veľkonočnými zvykmi – tradično- netradične**.

Veľká noc je sviatok, ktorý pripomína kresťanom ukrižovanie a zmŕtvychvstanie Ježiša Krista. Ale je to aj sviatok jari, času, keď sa príroda ožíva a prebúdza zo zimného spánku a znova začína kolobeh života. Príchod jari a prebúdžajúca sa príroda dávala príležitosť na pletenie týchto veľkonočných korbáčov. Je jedným zo symbolov Veľkej noci, ktorý má pravdepodobne pôvod v starých slovanských zvykoch

a podľa nich má vyšľahanie korbáčom dokonca od nás odohnať zlých duchov. To symbolizujú aj atribúty súvisiace s veľkonočným pondelkom – voda, vrbové prútie a hlavne vajíčka, a s tým spojená tradícia oblievania vodou a šibaní dievčat a žien veľkonočným korbáčom, ktorý je upletený z čerstvých prútov. V starších obdobiach sa verilo, že šibaním sa preniesie plodonosná a životodarná sila z prútia na človeka. Voda mala zase symbolizovať zdravie a krásu. Chlapci s plnými kýblami vody a šibákmi, ktoré boli vyrobené z mladého vrbového prútia, chodili po dedine od domu k domu a za hlasného vresku a smiechu polievali a šibali dievky. Dievčatá ich odmeňovali pripravenými kraslicami a starších aj pálenkou. Tento deň končil taktiež zábavou. Pri potoku Radošinka bolo dostatok vrby a týždeň pred sviatkami išli mládenci a muži k potoku na prútie a šibáky si urobili každý doma. Dievčatá zase doma chystali koláče a kraslice. V našej obci sa varili vajíčka na tvrdo. Výzdoba bola jednoduchá. Niektoré vajíčka sa varili v cibuľových šupkách a výsledok bola červená farba, iné sa varili v žihľave a boli zelené, no ďalšie zase v melte (druh kávy) a boli hnedé. Dnes tieto sviatky slúžia skôr ako príležitosť na stretávanie sa a návštevy rodinných príslušníkov.

Varenie slivkového lekváru - ako to robili naše babičky

V našej obci bolo varenie lekváru neodmysliteľnou činnosťou v každej domácnosti. V minulosti sa pestovalo veľa sliviek (nebola rozšírená choroba šárka), z ktorých sa tradične varil lekvár a v rokoch, keď bola nadmerná úroda sa pálila i slivovica. Lekvár sa tradične varil skoro v každej rodine a často ľudia, ktorí nemali vlastné slivky, si ich kupovali. Varenie sa prevádzalo vo veľkých varných debnách (asi 80 x 100 cm). Boky varnej debne boli z ohobľovaných dosiek, spodok bol z plechu. Konce strán boli ohnuté a upevnené tak, aby slivková šťava z nich nevytiekla. Varná doska bola na murovanom podstavci, v ktorom sa kúrilo drevom. Lekvár sa miešal veslom zhotoveným len na tento účel. Varenie sa nepre-rušovalo a varilo sa od skorého rána až do tretej v noci, kým lekvár nebol uvarený (dostatočne hustý). Nedával sa tam cukor. Vôňa pri varení lekváru sa šírila ďaleko (hovoriť sa, že ho cítiť u tretích susedov). V domácnostiach, kde boli dievčatá, chodievali chalani miešať lekvár často do hlbokéj noci – bolo veselo. Kontrola však bola veľmi prísna, aby lekvár neprihorel. V posledných rokoch sa už varil lekvár v smaltovaných kotloch. Práca nepotrebovala takú veľkú prípravu a prebiehala rýchlejšie.

Hotový lekvár sa dával do debničiek, ktoré boli vystlané pergamenovým papierom. Vydržal aj niekoľko rokov a pred použitím sa musel rozvariť s vodou, aby sa mohol použiť či už do buchiet, koláčov, na slíže, alebo len tak rozotrieť na chleba. (z rozprávania rodáka, pána Viliama Fusku).

Redukcia odpadu kompostovaním

Životné prostredie - téma dnes nanajvýš aktuálna. OZ sa jej chce venovať a pripravovať zaujímavé podujatia z tejto oblasti. Ako prvú sme zvolili tému využitia biologického odpadu na kompostovanie.

Naším hosťom bol podpredseda občianskeho združenia Priatelia Zeme, Branislav Moňok. O samotnej akcii sme písali v obecných novinách, a tak teraz pár slov o organizácii, ktorej náplňou práce je starostlivosť o životné prostredie. Priatelia Zeme – SPZ je neziskové občianske združenie zaoberajúce sa ochranou životného prostredia a prírody na Slovensku. Vzniklo v roku 1996. Jeho hlavnou činnosťou je: organizovanie informačných kampaňí, odborných seminárov, školení a prednášok, pomoc obciam a mestám v znižovaní množstva odpadov, pri rozvoji triedeného zberu odpadov a ich zhodnocovaní. Realizujú praktické environmentálne akcie a podarilo sa im presadiť niekoľko pozitívnych legislatívnych zmien. Viacerým mestám a obciam pomáhajú budovať kompostárne bioodpadov, zabezpečujú služby drvenia hrubých častí bioodpadu, úspešne zrealizovali rad praktických akcií zberu druhotných surovín a starých vecí, ktoré sa mali stať odpadom. Vďaka iniciatíve tohto združenia získali tieto veci nové využitie a mnoho z nich poslúžilo sociálne slabým ľuďom.

Veľkú časť ich aktivít tvorí propagácia kompostovania – využitie biologického odpadu zo záhrad a domácností na výrobu kvalitného kompostu a tým zníženie množstva komunálneho odpadu na skládkach na jednej strane a na druhej zase pomoc prírode. Kompostovaním získame kvalitné hnojivo pre svoju záhradku, ušetríme peniaze za drahé umelé hnojivá. Je to tiež spôsob, ako znížiť množstvo komunálneho odpadu a pomôcť tak životnému prostrediu.

Starostlivosť o pomník padlých

V 20. storočí postihli Európu dve svetové vojny. Do oboch aktívne vstúpili aj občania našej obce. Z tých, čo sa zúčastnili v prvej svetovej vojne, sa domov nevrátilo až 27 mužov. Vojna sa skončila a ľudia sa postupne vracali k svojim bežným povinnostiam. Ale na tých, čo sa domov nevrátili, sa nezabudlo. Obec sa v roku 1935 rozhodla postaviť pamätník na ich počesť. Prostriedky na výstavbu boli získané zbierkou medzi občanmi. V roku 1974 bola vymenená poškodená mramorová doska s menami padlých a vtedy tam pribudli aj ďalšie štyri mená – mená tých, čo položili život v druhej svetovej vojne. V tejto vojne a v SNP sa bojov z našej obce aktívne zúčastnilo 17 mužov.

My sme mladé, vojnu sme nezažili, poznáme ju len z rozprávania, ale vážime si tých, ktorí bojovali a priniesli obeť. A práve preto sme sa rozhodli, že sa o pomník budeme počas roka starať. Išli sme s týmto návrhom za pani starostkou. A keď súhlasila, dali sme sa do práce. Na začiatok sme vyčistili okolie pomníka a následne sme okolo neho umiestnili 6 kvetináčov, do ktorých sme vysadili muškáty a potom sme sa o ne celý rok starali spolu s pracovníkmi malých obecných služieb pri obecnom úrade.

Beseda s hokejovým trénerom Jánom Filcom

Našou snahou je nielen oživovať staré tradície, ale všímať si tiež, čo sa deje okolo nás, spoznávať významné osobnosti nášho života a niektoré z nich pozvať na stretnutie s našimi občanmi.

V tomto roku to bola beseda so známym slovenským hokejovým trénerom Jánom Filcom, ktorá sa uskutočnila 23.5.2013, v sále kultúrneho domu v Malom Záluží.

Ján Filc je najúspešnejším slovenským hokejovým trénerom v histórii. V roku 1998 sa stal trénerom slovenskej reprezentácie do 20 rokov, o rok neskôr s ňou získal bronzovú medailu na MS vo Winnipegu (Kanada). Od 15. júna 1999 pôsobil ako tréner seniorskej slovenskej reprezentácie. Na svetovom šampionáte v roku 2000 v Petrohrade sa slovenské hokejové mužstvo umiestnilo na druhom mieste a získalo prvú medailu pre Slovensko. O dva roky neskôr dosiahol s mužstvom prvé miesto a predstavenie „zlatých chlapcov“ z Göteborgu sa nezmazateľne zapísalo do pamätí slovenských hokejových fanúšikov. Od roku 2003 je členom Coaching commi-

tee/ Medzinárodnej federácie ľadového hokeja (IIHF) a od decembra 2004 pôsobí ako predseda novozaloženej Slovenskej únie športu. K reprezentácii sa vrátil na Svetovom pohári 2004 a potom v rokoch 2008 až 2010, na ZOH 2010 obsadili jeho zverenci 4. miesto. Po skončení pôsobenia na trénerskej pozícii a v štruktúrach hokejového zväzu sa venuje najmä súkromným aktivi-

tám - spolu s Rudolfom Jurčenkom Škole hokejového brankára a z pozície spoluzakladateľa a riaditeľa aj Súkromnej strednej odbornej školy pre športovcov v Piešťanoch. Dve funkčné obdobia pôsobil vo výkonnom výbore Slovenského zväzu ľadového hokeja, istý čas bol viceprezident SZLH a člen trénerskej komisie Medzinárodnej hokejovej federácie. Dostal sa tiež medzi desiatku najlepších hokejových trénerov sveta od roku 2000, zostavovatelia poradia ho zaradili na 8. miesto. Za svoju prácu získal aj mnoho ocenení.

Jeho rozprávanie o rodine, práci a hokeji bolo veľmi zaujímavé. Odpovedal všetkým na mnohé zvedavé otázky, porozprával zaujímavosti zo zákulisia hokeja, ako vyzerá príprava hokejistov na zápas, podelil sa s nami aj s príhodami, ktoré zažil pri svojej práci. Taktiež spomenul aj tému financovania športu a podpory mladých hokejistov. Strávili sme s ním jedno krásne popoludnie, na ktoré tak skoro nezabudneme.

Pán Filc, ďakujeme Vám a želáme veľa zdravia a šťastia.

redakcia

Vydáva Občianske združenie „LABUŤ“, Malé Zálužie 97, 951 24 Nové Sady, IČO 42332761

Redakcia: Mahuliena Sochorová, Viera Predanociová, Zuzana Plesníková

Grafická úprava: Zuzana Kolenčíková

Nepredajné!